

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Irene Salaberria Kortaberria

*Lezo, Gipuzkoa
(1940)*

Aurkibidea

Biografia

Lezoko Mandazaia Enea etxean jaio zen. Zortzi anai-arreba ziren, Irene gazteena. Ama Errenteriakoa zuen, etxeakoandrea eta jostun lanetan ere ibilia. Aita, berriz, lezoarra zen, baina Errenteriako paper-fabrikako bulegoetan egiten zuen lan. Irenek ere paper-fabrikako ekonomatoan egin zuen lan. Bertan lanean ari zela ezagutu zuen bere senarra, zeina Bilbon jaio bazen ere, Errenteriara joan zen bizitzera familiarekin batera. Bere ahizpa [Ester Salaberria](#) ere elkarrizketatuta dago.

Zintak

LEZ-084

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lizeaga, Irati
- **Data:** 2017-12-20
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Elias Salaberria margolaria I

- **Erref:** LEZ-084/002
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:01:45. **Bukatu:** 00:03:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Lanbideak » Artistak

Laburpena:

Osaba zuen Elias Salaberria margolaria Irenek. Madrilen bizi bazen ere, Uruguayra joan zen koadroak saltzera ere joan zen. Madrilgo San Francisco elizan margotzen ari zela hil egin zen, baina bere gisara ibiltzen zenez, ez zuten bi egun beranduago arte aurkitu.

2. Elias Salaberria margolaria II

- **Erref:** LEZ-084/004

- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:03:42. **Bukatu:** 00:04:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Lanbideak » Artistak

Laburpena:

Serioa bazen ere, Irene eta bere anai-arrebei gozokiak ekartzen zizkien Madriletik, baita zirkora eraman ere.

3. "El Circo Americano"

- **Erref:** LEZ-084/005
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:04:39. **Bukatu:** 00:07:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kultura » Beste adierazbide batzuk

Laburpena:

Osaba margolariak eramaten zuen Irene Donostiako zirkura, "El Circo Americano" ikustera. Gogoratzen du nola gurasoak eta ahizpa txikienak Urgullera joaten ziren, arratsalde pasa.

4. Paper-fabrikako ekonomatuan lanean

- **Erref:** LEZ-084/007
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:07:29. **Bukatu:** 00:10:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileentzat zerbitzuak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:

Errenteriako ekonomatuan egiten zuen lan Irenek, goiz eta arratsalde. Behartu egin zuten enpresa ekonomatua izatera, langile asko baitzuten. Denetatik saltzen zuten bertan. Ezkondu eta berehala lan hau utzi zuen, etxeko lanari denbora gehiago eskaintzeko.

5. Galerías Oarso

- **Erref:** LEZ-084/009
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:12:01. **Bukatu:** 00:13:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Ehungintza, oihalgintza
- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Arropa egiteko oihalak Errenteriako Galerias Oarso dendan erosten zuten. Ireneren anaiaren andrea jostuna zenez, arropa egiten zien.

6. Jolastu aurretik, etxerako lanak

- **Erref:** LEZ-084/011
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:14:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolatik bidaltzen zizkieten etxerako lanak bukatu arte, amak ez zien kalera jolastera ateratzen uzten. Hala ere, ahal zuen guztietan saiatzen zen Irene kalera irteten, ekarguak egitera etab.

7. Anai-arraben lanbideak

- **Erref:** LEZ-084/013
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:15:16. **Bukatu:** 00:16:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Antzinako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Anaia zaharrena zapataria zen, enkarguz. Beranduago paper-fabrikara joan zen lanera. Bigarren anaia zaharrenak kontadoreetako bulegoetan. Ahizpa zarrena botikan aritu zen, laguntzaile moduan ezkondu bitartean, eta ezkondu ondoren hurrengo ahizpari utzi zion. Ahizpa jostuna ere izan zen.

8. Hotzaren aurrean adreilua eta ur-poltsa

- **Erref:** LEZ-084/014
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:16:34. **Bukatu:** 00:17:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Salaberriatarren etxeko sukalde ingurua hotza zela eta, adreilua eta ur-poltsa beroa sartzen zituzten ohean, berotzeko. Ama adreiluarekin maindireak apurtzeko beldurrez izaten zen.

9. Binaka egiten zuten lo

- **Erref:** LEZ-084/015
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:17:27. **Bukatu:** 00:20:02

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Binaka egiten zuten lo etxean, anai-arrebak, izeba, eta gurasoak. Orokorrean, Irenek eta bere ahizpa Esterrek ez zuten elkarrekin lo egiten. Anaia gazteenak 12 urterekin eskola utzi eta Martixkonea joan zen laguntzera, eta han gelditu zen bizitzen.

10. Martixkone baserria

- **Erref:** LEZ-084/016
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:20:02. **Bukatu:** 00:23:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Behean ukuilua egoten zen, eta goian sukaldea eta etxebizitza. Askotan joaten ziren bertara, tripa betetzera eta jolastera. Behin, Martixkone baserrian zegoen urez beteriko upelera erori zen Irene gorde-gordera jolasten ari zirela.

11. Kaleko jolasak eta Lezoko bikarioa

- **Erref:** LEZ-084/017
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:23:47. **Bukatu:** 00:25:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Txingoketan, marru-marrura, kaniketan... Beti ere, neskak bakarrik jolasten zuten, ez ziren mutilekin nahasten.

12. Don Eusebio

- **Erref:** LEZ-084/018
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:25:59. **Bukatu:** 00:28:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Lezoko bikarioa zen Don Eusebio, frankista. Bi anai ziren hauek, eta Lezon bertan bizi ziren. Oso kontrolatzailea zen hau, baina ongi antolatzen zuen dena. Dotrina ematen zien umeei arratsaldetan.

13. Elizako bihurrikeriak

- **Erref:** LEZ-084/019
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:28:54. **Bukatu:** 00:30:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Igande arratsaldetan bezperak abesten zituzten latinez, eta hilean behin kanpotik fraide bat etortzen zen sermoia ematera. Umeak zirela, Irene eta beste zenbait lagun goiko elizan zegoen gortinaren atzean ezkutatzen ziren, abesten ari zirenak zelatatzeko.</p>

14. Meza eta dotrina euskaraz

- **Erref:** LEZ-084/020
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:30:35. **Bukatu:** 00:31:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren jarrera

Laburpena:

Izebaren aginduz, meza eta dotrina euskaraz jasotzen zituen Irenek.

15. Neskazarrak eta mojak

- **Erref:** LEZ-084/021
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:31:21. **Bukatu:** 00:32:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkongabeak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Neskazarra izatea gaizki ikusita zegoen. Sarri joaten ziren mojak etxera eskean, eta ama hamaika aldiz saiatu zen bere alabaren bat moja atera zedin. Horretarako, mojak eskean zetozen bakoitzean alabei dei egiten zien.

16. Eskale ezagunak

- **Erref:** LEZ-084/022
- **Iraupena:** 0:04:31. **Hasi:** 00:32:20. **Bukatu:** 00:36:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Jende ezaguna ibiltzen zen eskale moduan, baina beti berdinak izan ohi ziren, Lezo eta Errenteriakoak. Irenek etxeko ateak beti irekita izaten zuten, eta egun batean, ijito bat topatu zuten bodegan bertan lapurtzen.

17. Ogi zuria kontrabandoan

- **Erref:** LEZ-084/024
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:37:02. **Bukatu:** 00:37:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Ogi zuria kontrabanduan ekartzen zuten Iparraldetik.

18. Orduko jatekoa

- **Erref:** LEZ-084/025
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:37:50. **Bukatu:** 00:39:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Astean zehar aza, azalorea, porrua, arroza, babarrun gorria eta lentejak jaten zituzten. Gogoan du Irenek amak babarrun gorriari arroza botatzen ziola.

19. Arrain-saltzaileak

- **Erref:** LEZ-084/026
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:39:53. **Bukatu:** 00:40:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Lezoko alondigara joaten ziren saltzera Pasai Donibanetik zetozen arrain-saltzaileak.

20. Eskola publikora

- **Erref:** LEZ-084/028
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:41:34. **Bukatu:** 00:43:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskola publikora joaten ziren Lezoko haurrak. Bertan 14 urteak arte egoten ziren. Irenek 14 urterekin eskola bukatu eta ekonomatura jan zen lanera, baita koinata jostunari enkarguak egiten aritu ere.

21. Eskolan ikasi zuen erdaraz

- **Erref:** LEZ-084/029
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:43:29. **Bukatu:** 00:45:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:

Maistra Tolosarra zuen, eta euskaraz egiten zien. Oroitzen du erdarakadak esaten hasi zela gaztelania ikasten hasi zenean.

22. Ekonomatuan elebitan

- **Erref:** LEZ-084/030
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:45:03. **Bukatu:** 00:46:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileentzat zerbitzuak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Jende oartzuar asko ibiltzen zen paper-fabrikako ekonomatuan, baina jende erdalduna ere bai. Askotan gurasoek seme-alabak bidaltzen zituzten ekonomatura, eta gaizki-ulertuak ere izaten ziren.

23. Senarra dantzan ezagutu zuen

- **Erref:** LEZ-084/031
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:46:40. **Bukatu:** 00:49:00

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Senarra igandetako dantzaldian ezagutu bazuen ere, ez zuen berekin askotan dantzatu. Senarraren lagun batek, senarra soldadutzan Afrikara zihoala eta, idazteko eskatu zien Irene eta bere lagunei. Hasiera batean, lau bat lagunek idazten zieten denak batera elkartuta, baina azkenean Irenek bakarrik idazten jarraitu zuen.

24. Euskarazko liburuak ganbaran

- **Erref:** LEZ-084/034
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:51:14. **Bukatu:** 00:53:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>"Estado de Excepción" izendatu zutenean, Ireneren aitak etxean zituzten euskarazko liburuak ganbarara eraman zituen. Behin, soldaduak zebiltzala, Irenek ganbarara igo zitezen esan zien, eta koadro batzuk atera zituzten.</p>

25. Mendizaletasuna

- **Erref:** LEZ-084/036
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 00:55:06. **Bukatu:** 00:55:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:

Senarra soldadutzatik itzuli zenean, lagunartean mendira joaten hasi ziren.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com